Published and distributed under permit (No. 751), authorized by the Act of October 6, 1917, on file at the Post Office of Jersey City, New Jersey. — By order of the President, A. S. BURLESON, Postmaster General.

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ — РІК XXIX. ЧИСЛО 150. ДЖЕРЗИ СИТІ, Н. ДЖ., СЕРЕДА, 29-го ЧЕРВНЯ, 1921. — VOL. XXIX. No. 150. JERSEY CITY, N. J., WEDNESDAY, JUNE 29, 1921. THREE CENTS

ЗНИЖКА ЗАПЛАТИ РОЗТЯГНЕНА НА ВСІ ЗЕЛІЗНИЦІ

ШІКАГО, 27. червня. — Федеральна Зелізнича Робітнича Рада розтягнула нині своє попереднє рішення про зниження заплати зелізничих робітників на майже усі великі зелізниці в краю.

Се обниження постановлене менче-більше знижку 12 процент. Воно має почати обовязувати від 1. липня. В той спосіб зелізниці думають заощадити коло 400 мілїонів долярів річно.

Рівночасно проголошено нову скалю заплати для морських робітників, занятих зелізницями на поромах (ферах).

УХВАЛЕНО ЗАКОН ПРОТИ ПИВА.

ВАШІНГТОН, 27. червня. — По чотиригодинній дебаті палата послів ухвалила нині закон проти пива.

За внесенням голосувало 250 конгресменів, проти 93; проти голосувало 64 републиканців, 28 демократів та 1 соціяліст. Сей законопроєкт відбирає лікарям право записувати хорим пиво як лікарство, — право, яке їм надав свого часу головний прокуратор (міністер справедливости) в кабінеті Вилсона Палмер. Від тепер лікарі можуть записувати другі горячі напитки на лікарство, але не пиво.

АМЕРИКАНСЬКІ СОЦІЯЛІСТИ ПРОТИ ВСЯКОЇ ДИКТАТУРИ.

ДІТРОЙТ, 26. червня. — Підчас дальших своїх обрад конференція американської Соціялістичної Партії застановлялася над диктатурою пролетаріяту.

В тій справі предложено кілька резолюцій. Дж. Луис В. Енгдел та Вілїєм Ф. Крузе, оба шікаговські комуністи, предложили дві резолюції, в котрих виводиться, що робітнича кляса має право установляти диктатуру, щоби запевнити собі успіх соціялістичної революції і що вона має обовязок не позвати на нїщо, що стоїть її на дорозі до переміщення на пануючуклясу. Перша з тих резолюцій дістала усего 4, друго 8 голосів.

Гилквит предложив резолюцію, котра означувала, що се таке диктатура, і говорила, що диктатура се політичне правлїнне робітничої кляси в переходовий час з капіталістичної системи до соціялістичного порядку. Він додав опісля, що диктатура ще не значить обмежуванне політичних прав противників та вживанне насильства проти них. За сею резолюцією заявилися крім Мориса Гилквита також Віктор Бергер, Альгернон Лі та Кеймерон Кінг з Каліфорнії. Вони виказували, що говорити про якунебудь диктатуру пролетаріяту в Америці є дуже невигідно, бо тут під диктатурою розуміють зараз способи, яких уживають московські большевики. Бергер взагалі противився ухвалюванню такої резолюції; „нащо нам говорити в 1921. році про диктатуру, яку прийдеться уживати нашим дітям може аж в 1981. році?" Остаточно резолюція Гилквита перепала.

На місце неї предложив Ричман з Вашінгтону нову резолюцію, яка признає справу диктатури за справу зовсім небіжучу, за справу не обходячу соціялістичну партію в теперішню хвилю. Він говорив: „Нема смішнійшої сцени, як сих 10.000 американських соціялістів нараджуючихся над диктатурою пролетаріяту." Однак і сю резолюцію також відкинено.

УСПІХ БОЛЬШЕВИЦЬКИХ РЕВОЛЮЦІЙ В АМЕРИЦІ.

Підчас дебати над резолюцією Виктор Бергер горячо нападав на американських большевиків. Він описував акцію американських большевиків для революції:

„Комуністи видали підчас послідних виборів в Мілуоке летучі картки, в котрих взивали робітників, щоби не голосували, бо незадовго буде в Америці велика революція. День сеї революції був означений в картках на 1. мая. Робітники ждали на величавий зрив робітничої сили. Прийшов 1. мая. На дворі падав дощ — і революцію відложено до 6. мая. А дня 6. мая один поліцай арештував двох з них за розкидуванне по вулиці карток та переступлене міського закона, і революція знов не відбулася."

Бесідник звертає далі, що провідники комуністів Енгдал та Крузе говорять про себе вічно як про пролетаріят. На ділі-ж вони не пролетаріят. І один і другий побирає пенсії від соціялістичної партії. За партійні гроші вони роблять лише провокаційну роботу, навязавшися до партії, до котрої зовсім не належать. Проти того, що вони хочуть мати комуністичну партію, нічого мати не можна; але най вони не сидять в чужій партії і не підривають її своєю присутностю в ній.

СОЦІЯЛІСТИЧНА ПАРТІЯ ШУКАЄ СОЮЗНИКІВ МЕЖИ РОБІТНИЧИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ.

ДІТРОЙТ, 27. червня. — Конвенція Соціялістичної Партії зірвала з традицією своєї політики і постановила шукати союзника межи робітничими та радикальними організаціями в Злучених Державах.

Сей крок зроблена вона в той спосіб, що приняла резолюцію Мориса Гилквита, котра звучить:

„Завдання здобуття та удержання наших цивільних прав та свобід та запевнення поважних мір економічної полекші можна осягнути лише через злучену та згідну акцію усіх поступових, боєвих та клясово свідомих робітників, промисловців та рільників, в Злучених Державах.

„Тому припоручується слідуючому виконавчому комітетови партії розглянути докладно усі радикальні та робітничі організації в краю, чи не можнаби найти серед них охочих і готових співділати зі соціялістичним рухом і зійтися з ними на програмі, не противній програмі партії, заховуючи при тім повну автономію та незавимість соціялістичної партії.

„Припоручується будучому виконавчому комітетови предложити слідуючій партійній конференції висліди зі свого пригляданя."

СТРАЙК ПОЛІЦІЇ ТА ОГНЕВОЇ СТОРОЖІ.

Саме перед святом св. Івана Хрестителя, котре є немовби національним святом канадійських Французів, та котре стягає тисячі людей до міста Монтреалю, в Канаді, в тім місті вибух страйк пожарної сторожі та поліції. Опівночи зі суботи на неділю покинули вони громадову роботу.

Причиною страйку є те, що і одні і другі жадали від міста побільшення їх заплати о півтора доляра на тиждень, а місто відмовило їх жаданню, підбільшуючи поліції о один доляр а фаєрманам по 75 центів на тиждень. В місті є поліції та огневих сторожів 330 мужа разом. Їх тижнева заплата виносить від 25 до 37 долярів.

Як лише поліція покинула службу, зараз случилися в місті ріжні безпорядки; що дивнійше, деякі напади були такі, що нікому не могли принести користи, хиба шкоду містови: в кількох місцях приміром повибивано шкла в уличних лямпах. Зараз по північи вислано до центральної стації пожарної сторожі понад 200 фальшивих огневих алярмів.

В неділю страйкарі вислали до мейора міста та олдерманів делєгацію, щоби навязати переговори з ними. Однак і мейор і олдермани відмовилися говорити з ними. Рівночасно місто оголосило конкурс на 200 людий до поліції та огневої сторожі. Військові власти вислали до міста війско для удержання порядку.

ЗЛОЧИН ЧИ ВИПАДОК?

Коло міста Мейфілд, Кентакі, случилася дуже загадочна подія: В ночі погорів дім одного фармера, а в ньому згоріли на вугиль всі члени родини властителя сього дому та всі члени родини його шваґра, що прийшла до нього у відвідини. Погоріло разом 11 людий, а саме: Ернест Лоренс, 37-літний фармер, його жена, його 4-літна дочка, 5-літний син та 2-місячне немовля, а кромі сього їх гості: Отис Дру, 26-літний фармер, його жена, їх два сини, один 5, другий 3-літний, 4-місячна дитина, та 14-літний сестрінець. Немале здивованне серед поліції та сусідів викликує факт, що ніхто з двох родин не вратувався та що всі згоріли до непізнання. Ще більше дивно, що усі погоріли в одній комнаті, і що на звуглених тілах найдено убранне; видно, що нещасні навіть не забиралися спати, і що видимо пожар не заскочив їх у сні. Що більше, сусідні фармері розказують, що зараз по вибуху пожару чули вони крики та зойки жінок та стрілянину з рушниць. Коли до горіючої фарми надбігли перші сусіди, огонь уже був обняв увесь дім, котрого дах від огню заломився в середину. Один зі сусідів вдерся на стояче коло дому дерево, і з нього поглянув в середину дому; він каже, що люди уже були погоріли. Їх попалені тіла лежали нерухомі в комнаті. Їх опісля найдено знищених пожаром так, що лише части тіл можна було забрати з огню. Лише тіло одної женщини найдено неспалене. Коло неї найдено револвер з вистріленими набоями в бубни. В тій самій комнаті найдено також рушницю, сокиру та баньку на нафту.

З усіх тих фактів разом поліція власти догадуються, що обі родини впали жертвою не нещасного випадку, а злочину.

ПОЛЯК-УБИЙНИК ПРИЗНАЄСЬ ДО БОЛЬШЕВИЗМУ.

Убийник богатої старухи на Лонг Айленд, Поляк Лаврентій Кубаль показав поліції, де він сховав був долото, котрим він доконав душегубства. Опісля повів полісменів до скринок на сміття, що стояли не далеко від місця злочину, і з одної з них витягнув рукав своєї сорочки, котрий він обдер собі, втікаючи через поля, бо побачив на ньому сліди крови. Потім повів поліцію до одного ювилерського склепу в Джамайці, в котрім він продав перстень та один золотий годинник, зрабований в домі убитої пані Бартлет, а потім до одного кравецького магазину, в котрім він продав другий годинник. За один годинник Кубаль дістав 5, за другий 6 долярів, а за перстень півтретя доляра.

Після інформації поліції, Кубаль мав признатися на поліції, що він є большевиком, хоч послідними часами перестав цікавитися дуже большевизмом. Оповідаючи про перебіг злочину, Кубаль говорив, що пані Бартлет дійсно взяла була його за купця дому, попросила його сідати і почала уже списувати точки контракту купна продажі. В тій хвили, Кубаль, сідаючи став до неї говорити: „Прошу подивитися: я тепер скажу вам, чого я прийшов. Я бідний чоловік, і я ніколи не мав більше гроша в своїм житю". На се вона мала сказати: „Забирайся мені звідси, або я закличу поліцію". Тоді Кубаль став грозити її, що як не дасть йому 500 долярів, то він її убє. Коли її убив, Кубаль накинув на тіло три дивани, щоби „відігнати від тіла мухи".

При нових зізнаннях, Кубаль говорив про те, як він обрадує перед собою пополнений ним злочин.

Сидячи на лавочці під корчами, та приглядаючися, як люди збиралися коло дому убитої, він думав собі: „Я сказав собі" — говорив Кубаль поліції. — „Ся жінка мала богато гроша. Вона повинна була дати мені тих 500 долярів, які я від неї жадав. Вона була богата, я бідний. Її життя варто було для неї 500 долярів. Не даючи мені гроший, вона просто просилася, аби я її забив".

„Звідки ви взяли такі поняття?" — спитав поліційний урядник.

— „Я припускаю, що се походить з моїх большевицьких переконань", — відповів Кубаль.

Вязень сам добровільно подавав всі подробиці поліції, так що поліція не мала найменчої трудности випитати його про все. Він говорив, що він хоче, аби розправа відбулася як найскорше. Поліція з першу підозрівала його також за участь в других убийствах, але по коротких допитах увілнила-ся, що він про них нічого не знає.

УКРАЇНСЬКІ ПОВСТАНЦІ СТРІЛЯЮТЬ БОЛЬШЕВИКІВ.

Большевицька ґазета „Еженедельник" пише в рубриці „З Внутрішнього фронту": Між Харковом і Полтавою українські повстанці напали на поїзд, в якому їхало 140 большевицьких агітаторів на Україну. Повстанці належали до групи отамана Шуби. Майже всіх агітаторів перестріляно.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

ЖІНКА ГОЛОВОЮ ЦЕРКОВНОЇ КОНВЕНЦІЇ.

ДЕС МОЙНЕС, Айова, 27. червня. — Конвенція баптистської церкви, яка відбувається тут нині, вибрала великою більшостю на предсідателя женщину, панію Гелен Барет Монтгомері.

ПОВІШЕНО ДВОХ МУРИНІВ.

В Шікаго повішено в пятницю рано двох Муринів, Гровера Рединґа та Оскара Мекгарвіка, засуджених на смерть за убиття моряка Роберта Ровза підчас так званих „абісинських заворушень". Сі заворушення відбулися в Шікаго в червни минувшого року. Громада Муринів під проводом Рединґа, котрий назвав себе „королем Абісинії", та в його агітація за поворотом Муринів до Африки, урядила параду. При кінці демонстрації учасники розпалили огонь та кинули в нього американський прапор. Моряк Ровз надійшов на се і пробував вратувати прапор з огню. Хтось стрілив до нього і вбив його на місци. Демонстранти розбіглися. Частина їх зайшла до сусідного дому, з котрого падали опісля вистріли, котрі убили Джозефа Гоя, клерка в тютюновім склепі, та ранили полісмена Паверса, Мурина.

Оба Мурини поставлені були перед суд та обвинені за убийство. Лава присяжних суддів, зложена зі самих білих, признала їх винними, і отсе виконано на них засуд смерти.

Як їх повішено, шериф не видав зараз їх тіл погребникови, як се є в звичаю тюремних властий, але задержав їх через годину у себе, бо, як каже, недавно пробували лікарі привернути до життя людину, повішену властями в Шікаго.

УВІЛЬНИЛИ ЖЕНЩИНУ-УБИЙНИЦЮ.

Лава присяжних суддів в Шікаго по годинній нараді признала, що пані Кора Ортвеїн, котра кілька місяців тому забила Герберта Ціглера, жонатого богатого купця, не є винувата душегубства. Суд її зараз увільнив від вини і кари.

Прокураторія обвинувачувала панію Ортвеїн, що вона забила Ціглера з пімсти за те, що він покинув її та вернув до своєї жени. Прокуратор казав, що вона забила Ціглера, стріляючи до нього з заду. Адвокат оборони убрався в плащ Ціглера, пробитий кулею, і відотрав цілу сцену після слів обжалованої, представляючи, як Ціглер вдерся до її хати, виломив двоє дверий, і напав на неї. Обжалована представила тоді, що вона у власній обороні забила Ціглера.

Судові власти кажуть, що пані Ортвеїн се двайцять осьма женщина, котра була увільнена від закиду убийства в тім самім суді в повіті Кук за послідних десять літ. Лише три женщини засуджено за той самий час.

СПОДІВАЮТЬСЯ СКОРОЇ ПОЛАГОДИ МАЙНЕРСЬКОГО СТРАЙКУ В АНГЛІЇ.

ЛОНДОН, 27. червня. — До нині страйк в копальнях угля триває вже 88 днів. З промислового погляду се найбільший страйк в історії Великої Британії. Щойно тепер заноситься на полагоду суперечки між капіталом і працею. Ведуться постійні переговори, в яких беруть участь представники майнерів, власників копалень і правительства, які дають надію на успіх.

ПОЛЯКИ КАЖУТЬ, ЩО ВІДДАДУТЬ ЛИТОВСЬКУ СТОЛИЦЮ ЛИТОВЦЯМ

ПОЛЬСЬКІ ДЕЛЕҐАТИ ЗАЯВЛЯЮТЬ ПЕРЕД РАДОЮ ЛІҐИ НАРОДІВ, ЩО ГОДЯТЬСЯ ЗАБРАТИСЯ З ВИЛЬНИ, КОЛИ ВОНА В ЛИТВІ МАТИ-МЕ САМОУПРАВУ.

ЖЕНЕВА, Швайцарія, 27. червня. — Сьогодня пополудни предложив на явному засіданню Ради Ліґи Народів представник Бельгії, Павло Гіманс, плян для розвязки суперечки між Польщею і Литвою ізза Вильни з округом.

Сей плян є можливий до приняття для обох сторін. Згідно з сим пляном Вильна з округом була би автономним (самоуправним) краєм в межах федеральної Литви.

Поляки годяться усунути з Вильни війска генерала Желіговського, а Литовці годяться звернутись до населення Вильни у справі полагоди, яку предкладає Павло Гіманс.

РАДА ЛІҐИ НАРОДІВ ХОЧЕ ЗАНЯТИСЬ ДОЛЕЮ 2 МІЛІОНІВ РОСІЙСЬКИХ ЗБІГЦІВ.

ЖЕНЕВА, Швайцарія, 27. червня. — Рада Ліґи Народів постановила назначити комісію, яка занялась би відісланием домів або розіслянням по інших краях 2,000.000 російських збігців, під умовою, коли інтересовані краї зложать на сю ціль 250,000.000 швайцарських франків.

Сподіваються, що частину потрібних гроший можна добути з російських фондів, зложених в ріжних краях.

АЛІЯНТИ ДОМАГАЮТЬСЯ ВІД УГОРЩИНИ, АБИ ВИКОНАЛА ПОСТАНОВИ МИРОВИХ ДОГОВОРІВ.

ВІДЕНЬ, 27. червня. — Аліянти вислали сьогодня ноту до угорського (мадярського) правительства в Будапешті з домаганнем, щоби віддала Австрії західну частину бувшої угорської монархії, згідно з постановами мирового договору в Тріянон (з Угорщиною) і в Сен Жермен (з Австрією).

В сій ноті аліянти остерігають угорське правительство перед замахами угорських війск, як се було наприклад в місті Фіюме, де зробили були повстанне італійські війска.

Рівночасно аліянти звернулись до австрійського правительства, щоби визначило свого делєгата до комісії для визначування австрійсько-угорської границі.

ДЕ ВАЛЕРА ГОТОВИЙ ПРИБУТИ НА КОНФЕРЕНЦІЮ ДО ЛОНДОНУ.

ДАБЛИН, столиця Ірляндії, 27. червня. — Згідно з ріжними поглядами впливових Айришів, президент „айриської републики" Емон де Валера прийме запрошенне британського премієра Лойда Джорджа, і прибуде разом зі своїми товаришами на нараду до Лондону в справі покінчення боротьби в Ірляндії. Одначе він предложить свої умови порозуміння, які ведуть до того, аби Ірляндія мала як найповнійшу самоуправу.

Премієр олстерського правительства, сер Джеймс Крейґ, котрий мав би теж взяти участь в нараді, ще не заявив своєї згоди.

ШВАЙЦАРЦІ В ОБОРОНІ СВОЄЇ РЕСПУБЛІКИ.

БЕРН, столиця Швайцарії, 24. червня. — Недавно в італійському парляменті сказав посол Муссоліні, з партії „фашістів", що Італія мусить стреміти, щоби прилучити італійську часть Швайцарії, кантон Тічіно, до Італії.

Сі слова італійського посла до живого обурили швайцарських Італійців, котрі люблять свою італійську національність, але для неї не хотять покинути своєї приналежности до швайцарської републики.

Таксамо і швайцарські Німці та Французи висловлюють своє обуренне з приводу виступу італійського посла.

ТРОЦЬКИЙ ЗАПОВІДАЄ ПРИВЕРНЕННЄ СИЛИ І ЗРОСТУ КАПІТАЛІЗМУ.

МАЛЮЄ БУДУЧНІСТЬ ДЛЯ КОМУНИЗМУ В ЧОРНИХ КРАСКАХ. — НЕ МАЄ НАДІЇ НА СВІТОВУ РЕВОЛЮЦІЮ. — ТІ НАДІЇ, КАЖЕ, ВЖЕ БОГАТО РАЗІВ БОЛЬШЕВИКІВ ЗАВЕЛИ.

РИГА, столиця Латвії, 27. червня. — Большевицька телеграфічна агенція „Роста" (російське телеграфічне агентство) доносить з Москви, що Лев Троцький, большевицький міністер війни, виголосив на зібранню так званого „третього інтернаціоналу" промову, в якій змалював вигляди комунизму на будуче в чорних красках.

Він сказав, що буржуазія не стане втікати серед перестраху перед загрозою комунизму. **ВИРИНАЄ ПИТАННЄ, казав він, ЧИ НА МІСЦЕ ПОЛІТИЧНИХ ПЕРЕВОРОТІВ І КЛЯСОВИХ БОРОТЬБ НЕ НАСТАНУТЬ ДОВГІ ПЕРІОДИ ПРИВЕРНЕННЯ І ЗРОСТУ КАПІТАЛІЗМУ.**

Теперішнє положенне у світі Троцький представив в отсих словах:

„Европа живе в крайній промисловій кризі. Видача паперових гроший зросла в Европі до нечуваних границь. Америка, де добробут і промисл дійшли до найбільшої висоти, не може віддати своєї зайвини (надвишки) Европі, бо вона вичотила з неї кров і вона не має тепер сили купувати. Томуто тепер найдвишка продукції, безробітє і всі його наслідки".

В дальшому ході своєї промови Троцький сказав, що **СВІТОВА РЕВОЛЮЦІЯ НЕ ПОСТУПАЄ НАПЕРЕД, ТА ЩО НАДІЇ БОЛЬШЕВИКІВ НА НЕЇ ЗАВЕЛИ.** Большевики, казав він, сподівались, що вибухуть революційні рухи в Англії, Італії, Франції, Злучених Державах, Угорщині і Німеччині, але вони в тих надіях завелися.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА.	
Three cents the copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign ond Jersey City Rates.		В Джерзи Сіти і заграницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

СПРАВА ВИРІШЕННЯ ПОЛЬСЬКИХ ГРАНИЦЬ.

Чеська ґазета „Трібуна" (виходить в Празі, столиці Чехословаччини), у виданню з 22. мая с. р., подає отсю відомість:

„На найблизшій сесії аліянтської Найвисшої Ради мається обговорити не лише ґорішньо-шлеське але й загалом ціле польське питаннє.

„Анґлія настоює, аби визначено як найскорше для Польщі сталі границі, ЩОБИ В ТОЙ СПОСІБ СКІНЧИТИ ЇЇ СВАВІЛЬНЕ ПАНОВАННЄ У СХІДНІЙ ГАЛИЧИНІ І НА ЛИТВІ ТА ЇЇ МАХІНАЦІЇ З КОНЦЕСІЯМИ НА ТИХ ЗОВСІМ ДО НЕЇ НЕ ПРИНАЛЕЖНИХ ТЕРИТОРІЯХ.

„Ллойд Джордж сподівається на основі богатого матеріялу переконати Францію, що Польща не тільки нарушила важні постанови мирового договору, але своїм нечуваним імперіялізмом загрожує постійно мирови у Східній Европі.

„Польща є одинокою державою в Европі, котра з власної вини ще й досі не має жадних сталих границь і ЖИВЕ ТІЛЬКИ З НЕЩАСТЯ СВОЇХ СУСІДІВ. Польща доказала протягом двох останніх літ, що не може вдержатися власною працею і власними жертвами.

„Англійський премієр хоче вказати тим міжнароднім чинникам, котрі стало підюджують Польщу, як се є нечесно і небезпечно, коли оставляється Польщі свобідну руку після її власної волі, ВИМУШУВАТИ на вичерпаних сусідах ДОГОВОРИ (наприклад на Петлюрі — Ред.), котрі служать тільки її вузким інтересам. РАЗОМ З ГОРІШНЬО-ШЛЕСЬКИМ МУСИТЬ БУТИ ВИРІШЕНЕ ПИТАННЄ СХІДНО-ГАЛИЦЬКЕ І ПИТАННЄ ВИЛЬНИ. Польща мусить відступити безумовно поза лінію Керзона та покрити кошти своїх самовільних випадів".

———o———

Такі відомости подає чеська ґазета. Оскільки вони правдиві, не знаємо. Можливо, що вони дійсно правдиві, та аліянти зволікають зі справою, бо мають свої пильнійші, для них, справи. ЇХ НЕ ДУЖЕ ОБХОДИТЬ СЕ, ЩО КОЖДИЙ ДЕНЬ ВИЖИДАННЯ ГАЛИЧИНИ НА ОСТАТОЧНИЙ ВИЗВІЛ З ПОЛЬСЬКОГО ЯРМА — СЕ ПОТОКИ КРОВИ, БЕЗЛІЧ МУК І ТЕРПІНЬ.

Українці можуть нарікати на аліянтів, але передівсім мусять нарікати на себе самих, на тих, що в Америці і в Канаді мовчать.

МОВЧАТЬ — ЗАМІСЦЬ ПІДНОСИТИ ГРІМКИЙ КРИК, АБИ ЦІЛИЙ СВІТ ЗНАВ, ЩО СПРАВА СТАЄТЬСЯ ЩОРАЗ ТО ГРІЗНІЙШОЮ, БО МІЛІОНИ ВІЛЬНИХ ЛЮДИЙ ГОТОВІ УЖИТИ КРАЙНИХ СПОСОБІВ, ЩОБИ СКИНУТИ З СЕБЕ СИЛОЮ НАЛОЖЕНЕ НА НИХ ЯРМО.

ПРЕЗИДЕНТ АМЕРИКАНСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ ПРАЦІ.

В суботу минувшого тижня Американська Федерація Праці, найбільша робітнича орґанізація, котра начислює коло 4 міліони зорґанізованих робітників, вибирала президента.

Кандидатами виступали дотеперішний її президент Самуел Ґомперс та Джан Л. Луис, президент союза майнерських юній. Ґомперс мав за собою 40 літ президентури в Американській Федерації Праці; за 41 літ існовання сеї орґанізації лише один раз він не був вибраний її президентом. Він усе був обережний юнійний політик, часто консервативний. Його діяльність обмежувалася усе до старих юнійних кличів: при помочи орґанізації юнії зменчити робочий день, побільшити робітничу заплату, вибороти кращі умови праці. Поза те він не мішався, поза те він не виходив сам, і юнії не пускав. Як консервативна була його ціль, так само консервативні були способи, припомочи котрих він до них стремів: Він завсігди голосив, що безпосередною політичною участю юнії лише пошкодити можуть собі самим. Він противився тому, щоби юнії, ба навіть робітнича кляса виробляла якісь політичні програми, виступали до політичної боротьби як осібна партія.

Його контркандидат богато молодший від нього. Однак і він може покликатися на богато літ служби на чолі такої активної та рухливої орґанізації, як Союз Копальняних Робітників. Поглядами належить Луис уже до нових людий; він добачує уже те, що побачили уже навіть найконсервативнійші юнії Анґлії, а саме: що для належитої оборони своїх інтересів робітники мусять виступати також до політичної боротьби як робітники, як кляса, як партія зі своєю програмою, зі своєю ціллю та дорогою. Він бачить, що давні способи юнійної боротьби: юнійна орґанізація, страйк та бойкот, не можуть вистарчати в боротьбі за краще життє робітників. Він стоїть уже за певною означеною політичною програмою; він заявляється за перебраннем американських копалень на власність держави, за тим, щоби держава давала робітникам пенсію на старі літа, за обезпеченнем здоровля робітників, за обезпеченнем їх на случай безробіття.

Голосуючи над тими двома кандидатами, конвенція Американської Федерації Праці голосувала не тільки над особами, кілько над ідеями, які вони представляють. Всі голоси подані за Ґомперсом були рівночасно голосами за старими юнійними дорогами, за боротьбою за признаннє юній по фабриках, за обмеженнем їх до безпосередної боротьби проти фабриканта, до вимагань на ньому кращих умов праці, коротшого дня праці, кращої заплати; всі, голосуючі за Ґомперсом делеґати бачили перед собою ідучу по всій Америці аґітацію за „отвертою шапою", зорґанізовану акцію за розбитем юній; проти сього вони хотіли звернути передовсім усю силу зорґанізованого робітництва.

Всі голоси, подані за Луисом, можна уважати за подані за нову політику зі сторони робітників. Се делеґати та юнії, що схиляються за тим, щоби робітник, не перестаючи рівночасно давних способів боротьби, взявся також до нових способів, до політичної акції, і до нових доріг поправляти свою долю.

Коли за Ґомперсом подано два рази тільки голосів, що за Луисом, то знак, що переважна часть американських юній уважає своєю найблизчою ціллю боронитися перед зростаючою в краю орґанізацією проти зорґанізованих в юніях робітників. Ся боротьба тепер іде в повнім розгарі, і видно, більшість юній не хоче зміняти серед боротьби своїх провідників, уважаючи за невідповіднє „зміняти коний серед броду".

Однак рівночасно не можна закрити факту, що за контркандидатом Ґомперса заявилася така велика скількість голосів, яка досі ще ніколи не заявлялася. Значить, противники його політики таки можуть похвалитися певною симпатією серед американських юністів. Значить, що серед них поширюється переконаннє про потребу зміни юнійної політики. Сей рух ще досить новий, і він ще слабий. Колись він певно приєднає велику масу юністів і поведе юнійний рух на нові дороги, і новими способами поведе боротьбу за кращу долю робітничої кляси. Історія европейських юнійних рухів, а передовсім найбільше до американського руху схожий анґлійський рух, показує, що в тім напрямі він розвивається.

ПОЛЬЩА ЗБИРАЄТЬСЯ ПЕРЕВОДИТИ В УКРАЇНСЬКІЙ ГАЛИЧИНІ ВИБОРИ ДО ПОЛЬСЬКОГО СОЙМУ.

(Від власного кореспондента).

Польське правительство зовсім нічого не робить собі з того, що Рада Союза Народів ствердила, що **українська Галичина не належить до польської держави, тільки лежить поза границями Польщі.**

„Ви собі говоріть здорові, — думає Польща, — а я, маючи українську Галичину в своїх руках, роблю з неї Польщу!"

Ось тепер польське правительство дало новий доказ, що воно вважає українську Галичину за часть Польщі.

Польське правительство виробило проєкт виборчого закона до польського сойму. З сього проєкту видно, що Польща вважає вже своїми всі ті непольські землі, які безправно загарбала або збирається загарбати. Не говорячи вже про ті українські землі, які дістала Польща від Совітської Росії й Радянської України (ті землі Польща важає своїм „правним" набутком, бо „право" на них дає їй договір в Ризі), проєкт виборчого закона бере на увагу Галичину, Виленщину і навіть Горішний Шлеск.

Разом з усіми тими непольськими, безправно загарбаними землями проєкт ділить Польщу на 58 виборчих округів.

У „Малопольщі" (так називає польське правительство бувшу австрійську провінцію Галичину) має бути 14 виборчих округів, а саме:

Округ 45*) обнимає місто і повіт Краків, Хшанів, Подґуже, Величку.

Округ 46: Тарнів, Бжозів, Бохня, Домброва, Пільзно, Ропчиці, Мелец.

Округ 47: Ряшів, Стрижів, Кольбушова, Ніско Тарнобжеґ.

Округ 48: **Ярослав****), Пшеворск, Ланцут, **Перемишль.**

Округ 49: **Самбір, Старий Самбір, Дрогобич, Рудки. Мостиска.**

Округ 50: **Тернопіль, Бережани, Підгайці, Скалат, Збараж.**

Округ 51: **місто і повіт Львів, Городок, Бібрка.**

Округ 52: **Чортків, Бучач, Теребовля, Гусятин, Борщів, Заліщики.**

Округ 53: **Коломия, Городенка, Снятин, Косів, Печеніжна, Надвірна, Товмач.**

Округ 54: **Станиславів, Калуш, Богородчани, Долина, Сколе, Турка, Стрий, Жидачів, Рогатин.**

Округ 55. **Сянік, Ліско, Добромиль,** Березів, Коросно, **Новий Санч.**

Округ 56: Ліманова, **Грибів, Горлиці,** Ясло.

Округ 57: Вадовичі, Мисленичі, Новий Торг, Стрижець, Освенцін.

Як бачимо, округи 49-54 обнимають **чисто українські повіти.**

В округах 48 і 55 повіти з українським населеннем злучені з польськими повітами. Видна в сім ясна ціль **затерти границі** між українською Галичиною й Польщею.

Кидається в очи також те, що **українські округи значно більші** від польських Так прим. округ 54 числить аж **девять** повітів. Се мабуть на те, щоб лекше „робити" вибори.

Про инші постанови проєкту виборчого закона треба згадати, що право вибирати (активне виборче право) мають громадяни польської держави, які скінчили 21 літ, а право бути вибраним (пасивне виборче право) громадянам, які скінчили 25 літ.

Число послів не є означене. Один посол має припасти на 25.000 виборців, які вяли участь у голосуванню. Отже скільки разів по 25.000 голосів буде віддано в однім окрузі, стільки послів буде мати той округ. Посольські мандати розділюються між партії на основі пропорціяльної системи.

Що-до **української Галичини** Польща сподівається, що до часу переведення виборів держави антанти про неї нічого ще не рішать. Польща думає втягнути бодай якусь часть українського населення (хоч би через **„хрунівські комітети"** фірми Демянчук-Яцків-Твердохліб) у виборчу акцію, щоби могла на сій основі заявити, що українське населеннє, беручи участь у виборах, тим самим заявило себе громадянами польської держави, бо виборче права мають тільки громадяни польської держави. Треба сподіватися, що сей польський рахунок розіб'ється о мур свідомости українського народу, як розбилися всі инші.

Одначе доки держави антанти будуть толєрувати ті скандальні відносини?

Вони вважають себе сувереном української Галичини, Рада Союза Народів, де засідають їх делеґати, ствердила, що Польща не має ніякого права до Української Галичини і є тільки військовим окупантом свого краю, — а Польща господарить в українській Галичині як у себе дома.

Коли вже держави антанти не відчувають усіх тих мук, які терпить під польською окупацією український нарід, — то повинні їх боліти ті удари, які **їм** раз-у-раз дає по лици Польща, кплячи собі з їх суверенности в українській Галичині і трактуючи сей край як свою провінцію.

Найвисший час, щоби держави антанти зробили кінець сьому скандалови і викинула Польщу з української Галичини.

Відень, 1. червня 1921.

Д-р. Михайло Лозинський.

*) Число округів іде за порядком для цілої держави.
**) Українські повіти підкреслені.

ТРАҐЕДІЯ ВІРМЕНСЬКОГО НАРОДУ.

Соломон Тайлiріян, забийця Талаат-Паші, перед німецьким судом.

(Від спеціяльного кореспондента „Свободи").

Дня 15. березня с. р. на одній з центральних улиць Берліну серед білого дня вистрілом з револьверу забито колишнього турецького міністра внутрішних справ Талаат-Пашу, який жив у Берліні під фальшивим імям Алі Салі-бея. Забийця Талаат-Паші, 24-літній вірменський студент Соломон Тайлiріян, стоїть нині перед німецьким судом і чекає свого вироку, який напевне не буде ні тяжким, ані суворим.

Особиста траґедія Тайлiріяна, яка довела його до його страшного вчинку, сама по собі варта того, щоб читачі „Свободи" про неї знали. Але ся особиста траґедія є лише дрібненькою частиною великої траґедії цілого народу. Страждання сього народу, хоч тепер вже минулі, не можуть не викликати нашого співчуття.

За кров рідні.

Тайлiріян під час попереднього слідства нічого не хотів казати про причини, які його спонукали забити Талаат-Пашу. Лише безпосередно по моменті забийства, коли на нього накинулась улична юрба й почала його бити, він крикнув ломаною німецькою мовою:

— Я не Німець, він (показуючи на забитого) не Німець, — що се вас, Німців, обходить?...

Але тепер на суді Тайлiріян заговорив, зпочатку стримано, неохоче, але щодалі то з усе більшим запалом.

Він народився в малім селі в Турецькій Вірменії. Батьки його були заможними людьми, поки не прийшла страшна вірменська різня, заряджена Молодотурецьким урядом у 1915 р. Тайлiріяна, тоді 18-літного хлопця, турецькі жандарми погнали з його села разом з його батьками, сестрами й братами та иншими Вірменами кудись на південь. Взяти що-небудь з собою вигнанцям було не вільно, куди їх женуть — вони також не знали.

Нараз жандарми почали стріляти в людей. Його матір і сестру жандарми повалили долі й почали ґвалтувати. Обидві стали кричати й кликати на поміч...

Тут Тайлiріян перериває своє оповіданнє, береться за голову й в розпачу стогне:

— Краще вмерти, ніж ще раз вертатися спогадами до сих чорних днів...

Але він помалу заспокоюється і оповідає далі:

— Я бачив, як забито всіх моїх кревних. Мому молодшому братови сокирою розрубано голову. Мене самого з такою силою стукнуто по голові, що я зомлів і опритомнів аж через два дні. Врятувало мене те, що мене прикрив собою труп мого брата. Кругом лежали самі трупи...

Як Тайлiріян далі блукав по світу, як він дістався до Берліну, як він тут розшукав Талаат-Пашу й як він дійшов до переконання, що як-раз Талаат-Паша несе відповідальність за невинно загублену кров його рідні — се тут можна опустити. Він сам заперечує, що ранійше мав намір забити Талаат-Пашу, але на запитаннє голови суду, чи він признає себе винним, Тайлiріян чисто-сердечно відповідає:

— Ні, я маю чисте сумліннє.

— Ае-ж ви хотіли забити Талаат-Пашу?

— Так, але-ж він і є тепер забитий...

— Коли-ж ви прийшли до думки забити Талаат-Пашу? — питає далі суддя.

— Тижнів зо два перед подією я вночі побачив образ моєї матері. Її труп станув передо мною й сказав: **„Ти бачив, що Талаат-Паша є тут, і ти спокійний? Ти — не мій син".** Тоді я постановив забити його.

Турецькі звірства.

Особиста траґедія Тайлiріяна далі відступає на задній плян. Він зробив, що вважав своїм обовязком, і сказав, скільки міг.

Далеко більше оповідають свідки, особливо двоє з них — професор Лепсіус та вірменський епископ Бальскіян, покликані на суд, щоб дати безсторонне розізнаннє про криваві події 1915 р. у Вірменії й про ту ролю, яку відограв Талаат-Паша в цих подіях.

Проф. Лепсіус, який є найкращим знавцем вірменського питання, оповідає:

— Приказ про вигнаннє всіх Вірмен видано в 1915 р. від імени молодотурецького комітету. Виконати приказ мали військовий міністр Енвер-бей та міністр внутрішних справ Талаат-Паша. Про людське око говорилося, що Вірмен мають вигнати до північного краю месопотамської пустині, але в секретній урядовій телеграмі стояло відверто: **„вигнати туди, відкіля нема повороту".** Перед війною в Туреччині було 1.850.000 Вірмен, а по тім вигнанню **живими залишилися ледве 10%.** Богато померло в дорозі від голоду й хороб, **решту просто вирізано.** Загалом загинуло більш 1 міліона Вірменів, і тільки найбрутальнійшими способами можна було винищити силу людей у такий короткий час.

Талаат-Па[illegible]

Яку ролю відограв у сих нечуваних звірствах Талаат-Паша?

Як найвиднійший представник молодотурецького комітету, він раз-у-раз ненавидів Вірмен, уважаючи їх ворогами „єдиної й неділимої" Туреччини за їх змагання вибитися зпід турецького ярма. Коли, напр., у 1913 р. вірменський визвольний рух знов почав прокидатися, проф. Лепсіус, який мав добрі звязки і з Турками, і з Вірменами, дістав таке застереженнє від Талаат-Паші:

— Як що Вірмени й далі заходити-муться коло своєї незалежности, то станеться щось таке, проти чого вірменська різня Абдул-Гаміда покажеться дитячою іграшкою...

При иншій нагоді, вже по різні 1915 р., Палаат-Паша якось обмовився такою характеристичною фразою:

— Я зробив для розвязання вірменського питання більше, ніж Абдул-Гамід зробив за 30 років...

Не диво отже, коли цілий вірменський нарід уважав Талаат-Пашу своїм найлютійшим ворогом і робив його відповідальним за сторіки пролитої в Туреччині вірменської крови. Сього переконання був також і військовий суд, який р. 1919 засудив Талаат-Пашу на смерть. Очивидно, що й сам Талаат мав причини боятися заслуженої помсти, коли він переховувався в Берліні й жив у скромнім пансіоні під фальшивим імям.

Та рука месника за кров рідної семї й разом з тим за кров рідного народу знайшла його. Нині сей месник стоїть перед судом і очікує справедливого вироку. Але як би той вирок не випав, Соломон Тайлiріян все має рацію, коли вперто стоїть на своїм:

— Я його забив, але моя совість є чиста.

* * *

В останню хвилю, колий сей допис вже був написаний, прийшов і вирок суду: — **Ні, не винен!**

Так розсудила совість присяжних кріваний позов між Талаат-Пашою та Соломоном Тайлiріяном і вірменським народом.

Радянин.

Берлін, 3. червня, 1921.

І ДЕ В СВІТІ ТАЯ СИЛА?

Розвалилась зла руїна.
Покотилася лявіна, —
І де в світі тая сила,
Щоб в бігу її спинила,
Щоб вгасила, мов огень,
Розвидняючися день?...

Іван Франко.

ПОЗІР! ВСІ, ХТО ПОСИЛАЄ ЖЕРТВИ ДЛЯ СТАРОГО КРАЮ!

НЕ ЗАБУВАЙТЕ на українське військо, вигнанців і бідних студентів в Чехо-Словаччині, Австрії і Югославії!

ДІЛІТЬ ВСІ ЖЕРТВИ ТАК: на кождих 100 долярів висилайте 66 доляри до Галичини, 22 до Чехо-Словаччини, а 12 до Відня (на Австрію і Югославію). Се буде справедливо!

АДРЕСИ Є ТАКІ:

1) **До Львова** грошевий дрефт виписати і вислати до: Zemelnyj Bank Hipotecznyj, Pidwale 7, Lemberg, East Galicia, Europe (рівночасно лист з повідомленнем про гроші на адресу: Ukr. Horozanskyj Komitet, Ruska 3, Lemberg, East Galicia, Europe).

2) **До Чехо-Словаччини** і гроші і листи з інформаціями посилати на адресу: Dr. Stefan Smal-Stocky, Hotel Imperial, Prague, Czecho-Slovakia, Europe.

3) **Для Австрії і Югославії** так гроші, як лист з інформацією, на що призначені гроші, висилати на адресу: Ukrainisches Hilfscommittee, Strozzigasse 32, Wien VIII, Austria, Europe.

4) **Для поодиноких повітів і громад в Галичині** (на народні цілі також!) посилати на адреси подані в газетах чи в листах, чи знакомі Вам адреси. Дрефт виписувати і посилати на Земельний Банк Гіпотечний у Львові.

ЧЕСЬКО-УКРАЇНСЬКИЙ ПРОМИСЛОВО-ТОРГОВЕЛЬНИЙ БАНК.

(Спеціяльна кореспонденція „Свободи").

Прага, 9. червня, 1921.

Вже від довшого часу старанося заложити банк, що посередничив би в торговлі між Україною й Західно Европою. Базою тої торговлі вибрано Прагу, яка наберає тепер чим раз більше значіння світового міста та осередку промислово-торговельного життя в середній Европі. Конець кінцем увінчалися заходи успіхом і міністерство внутрішних справ чехословацької републики в Празі ч. 57359/1920. зізволило заложити „Чесько-Український банк" з осідком в Празі. Найбільше заходів до заложення сего банку доложив п. Василь Струк, директор тов. „Сільський Господар" у Львові, а тепер дир. товариства хову і продажі скоту в Ужгороді.

Важніщі постанови затвердженого статута є отсі: ціль банку (§ 3) є: переводити великі торговельні інтереси із заграницею і вести великі комісійні інтереси товарами всякого рода з особливим узглядненням потреб Чехословаччини і України, дрібна торговля є в засаді виключена. Засновувати, наймати, продавати і брати в заряд господарські підприємства, торговельні, промислові, будівельні, гірничі, водної комунікації, зелізничі і транспортові взагалі та в них брати уділ. Купувати і продавати цінні папери, чужоземні платничі середники і благородні металі, вести банкові і векслеві інтереси всякого рода. Біржеві спекуляційні інтереси і закупно власних акцій в засаді виключається. — Акційний капітал виносить 6.000.000 чеських корон і складається з 6.000 вповні готівкою сплачених акцій по 1000 ч. к. На кождих 5 акцій припадає на загальних зборах один голос, але з тим обмеженням, що ніхто не сміє мати більше як 100 голосів. Осідком товариства є Прага. — З огляду навоєнні події на Україні і на можливість тимчасової окупації українських земель чужими військами, як рівнож і на те, що границі України не є до тепер остаточно установлені, стверджується, що під назвою Україна мається розуміти як землі української держави так і всі землі етноґрафічно українські, на яких українське населення творить більшість.

Що статути вже затверджені чеською владою, приступають члени основателі, яких є 20 Українців, до збірки акційного капіталу. Є надія, що сей капітал збереться в короткім часі і ще сего року увійде сей банк в життя і зачне свою діяльність.

В. Б.

$500 НА ВИДАННЄ АЛЬБОМУ СТАРО-УКРАЇНСЬКОГО МИСТЕЦТВА.

Зложили дальше: о. Петро Понятишин $10, о. Олександер Пристай $5, о. Володимир Лотович $5.

Дотепер на руки о. Чапельського прийшло $65, просто до Національного Музея вислано $80, разом зложено $145.

ПОКЛИКИ: о. Олександер Пристай кличе п-ю Емілію Струтинську, о. Івана Велигорського, о. Олександра Улицького; о. Володимир Лотович кличе о. Антона Лотовича, о. Олександра Павляка; п. В. Кнігиницький кличе п. Івана Добрянського з Ню Йорку; др. Семен Демидчук кличе д-ра В. Сімеі.овича з Шікаго, о. Івана Кутського; о. Іван Ортинський кличе п. Еміля Кульчицького, о. Йосифа Дженджеру, о. Йосифа Боярчука; п. Евген Якубович кличе п. Василя Гришка зі Скрентону, п. Якова Випрука з Монтреалу; о. Михайло Кузьмак кличе о. Михайла Ірху, о. Ярослава Скроцького; о. Володимир Петрівський кличе о. Николая Підгорецького, о. Гаврiїла Мартяка; о. Лев Чапельський кличе о. Дениса Кульматицького. Всі поклики на $5.

Жертви проситься висилати або просто до Національного Музея, Львів, ул. Мохнацького 42., або на руки о. Льва Чапельського, 198 Ontario St., Cohoes, N. Y. Про жертви, відіслані просто до Музея, проситься повідомити о. Чапельського в ціли оголошення їх в часописях.

З поважанням,
о. Лев Чапельський.

ДЛЯ СИРІТ.

„Український Епархіяльний Комітет опіки военними сиротами" у Львові прислав до адмін. „Свободи" кілька книжок п. заг. **„Царський Вязень"**, призначуючи роздачу сих кілька примірників таким особам-добродітелям, котрі пожертвують $5.00 на нещасні военні сироти, якими сей комітет опікується.

Книжка описує хвилі які переходив Митрополит Андрей Шептицький, від дня його увязнення 19-го вересня 1914 р. до 10. вересня 1917 р., і вивезення його в Росію.

Ласкаві жертви прийме адмін. „Свободи" і перешле на руки Комітету у Львові, а книжку вишле відворотною почтою д. жертводателеви. 49-50

НОТА ГАЛИЦЬКОГО УРЯДУ В СПРАВІ БЕЗПРАВНИХ ПОЛЬСЬКИХ ЗАСУДІВ.

До Високої Ради Амбасадорів в Парижі.

В наших нотах з дати Відень, 7. марта і 24. марта, 1921, вказували ми на те, як польська окупація допускається на безборонному населенню Східної Галичини: **самовільного нарушення постанови артикулу 92. сен-жерменського мирового договору**, некультурним і нелюдським переслідуванням українського населення сеї території, та просили, щоб усунено ті безправства польської окупації у Східній Галичині.

Головні переслідування українського населення Східної Галичини зі сторони польської окупації відбуваються там **з приводу його політичного становища по день 19-го жовтня, 1918**, коли український нарід Східної Галичини приступив до уконституування Галицької держави.

Та, на жаль, наші представлення, внесені до Високої Ради Амбасадорів з покликанем на постанову артикулу 92. сен-жерменського мирового договору, що ніхто з мешканців областий бувшої австро-угорської монархії не може бути переслідуваний з причини свого політичного становища в часі від 28. липня, 1914, аж до остаточного признавання державної власти на тих областях, — не віднесли пожаданого успіху, бо польська окупація вже два роки по нинішній день, не зважаючи ні на постанови мирового договору ні на перестороги Високої Ради Амбасадорів, нечуваним в культурному світі способом, **переслідує безперервно українське населення Східної Галичини.**

Найновійшим доказом самоволі і безправства польської окупації у Східній Галичині є **карна розправа і засуд українського посла та члена Української Національної Ради д-ра Теодора Ваня**, вироком польського карного суду у Львові з 28. мая, 1921. Отсим вироком узнано обжалованого д-ра Теодора Ваня винним злочину публичного насильства і засуджено його на три місяці вязниці з однодневним постом що місяця і на поношенне коштів поступовання.

Приводом до переслідування і засуду д-ра Теодора Ваня зі сторони польських окупаційних властий був той факт, що дня 1. падолиста, 1918, прийшов др. Теодор Ваньо до президії окружного суду в Золочеві і там оголосив зібраним судовим функціонарам, що Українська Національна Рада у Львові перебрала державну владу на території Східної Галичини, та візвав присутних до дальшого виконування своїх урядових функцій. Отсе значить, що польська окупаційна влада в Східній Галичині потягнула до карно-судової одвічальности і покарала обжалованого д-ра Теодора Ваня, українського посла і делегата Української Національної Ради Східної Галичини: за його політичне становище в часі перед остаточним признанием державної влади на території Східної Галичини, бо досі ще не вирішили великі держави Антанти державного становища Східної Галичини.

Таким чином являється **той засуд самовільним і безправним нарушенням постанови артикулу 92. сен-жерменського мирового договору зі сторони Польщі, а також злочином політичного насильства на особі д-ра Теодора Ваня.**

По отсій карній розправі розпочалася дня 30. мая, 1921, перед польським карним судом у Львові, **нова карна розправа проти о. д-ра Степана Юрика**, папського шамбеляна і гpецько-українського пароха в Золочеві, та члена Виділу Української Національної Ради Східної Галичини.

Сего загально поважаного українського священика-патріота, мучили польські окупаційні власти слідчими вязницями і всякими торторами. А коли всякі йому роблені закиди показалися неправдивими, польська державна прокуратория поставила його тепер перед карний польський суд у Львові на підставі видуманого подозріння, мовби він в часі від падолиста, 1918, до квітня, 1919, **отже в часі української влади в Золочеві, підбурював українське населення до ворожого ділання проти Поляків**, та, мовби він тим допустився злочину публичного насильства, хоч не вказано ніякої особи, на котрій би се насильство мало бути виконане.

З того слідує, що обжалування о. д-ра Степана Юрика зі сторони польської окупаційної влади у Східній Галичині дотичить політичного становища сего українського діяча і посла в часі української державної влади у Східній Галичині, та що по думці артикулу 92. сен-жерменського мирового договору польські окупаційні власти в Східній Галичині не мають права його судити з того приводу, бо того рода поступовання польської окупації є нічим иншим як тільки одним з численних актів безправного терору над безборонним українським населенням сеї території, яке ще досі остає під суверенним правом великих держав Антанти.

Так докінчується послідовно і безоглядно дволітній період страшної польської окупації над Східною Галичиною. На сей період часу чейже достарчив Високій Раді Амбасадорів і Найвисшій Раді Мирової Конференції обильні докази, що Польща не придержується ніяких постанов міжнародного права, та не респектує ніяких міжнародних договорів, **але йде без пардону на вигублення більшости автохтонного населення Східної Галичини, аби поставити великі держави Антанти перед доконаний факт своєї імперіялістичної політики.**

Тому українське населення в імя права самоозначення знову підносить свій голос до побідних великих держав Антанти: **про увільнення його відвічної землі від безправної польської окупації, та визволення всего населення Східної Галичини з польської неволі: признанем Східної Галичини незалежною Галицькою Республікою, що дає рівні права всім своїм горожанам без ріжниці національностий.**

Покликуючись на попередні представлення, внесені іменем Української Національної Ради Східної Галичини, в справі конечної потреби вирішення державного становища Східної Галичини, маю честь предложити повисше представлення найновійші події під польською окупацією у Східній Галичині під ласкаву розвагу Високої Ради Амбасадорів, та прошу приняти вислови мого найвисшого поважання.

Др. Евген Петрушевич, в. р.
Президент Української Національної Ради Галицької Республіки.

Відень, 6. червня 1921.

ХЛІБОРОБСЬКІ МАШИНИ В ЗАХІДНІЙ КАНАДІ.

Звиш 33.000 тракторів налічувано в 1920 році на полях степової (західної) Канади. Ще чотири роки тому було їх там лиш 5.000 в роботі, так що те поширенне хліборобської машини є зявищем самих послідних літ. Мало не всі трактори опалюються газоліною; вони вимагають меншого вкладу гроша на початок, зручнійше ними робити і менша небезпека вогню. Парові машини майже зовсім понехані. Вартість усіх тракторів уживаних в Західній Канаді облічують на 21.000.-000 долярів.

Найбільш популярні малі машини. Більша частина усіх тракторів се машини з силою 8-16 і 10-20 коней. Їх все більше купують, а великих все менше. Се значилоб, що кождий господар хоче мати свою хліборобську машинерію, замість разом з сусідами користуватись більшими машинами.

РУХ У ВІДДІЛАХ У. Н. СОЮЗА.

МОНЕССЕН, ПА. Бр. св. Петра і Павла, від. 338, повідомляє, що півpічний мітинг відбудеться о 1-ій годині пополудни в неділю, дня 3. липня, в галі над українським штором під ч. 205 Шумейкер Аве. На порядку нарад буде звіт і инші важні справи. Кождий член має явитись на 4. липня на посвяченне угольного каменя о годині 9.30 рано на 2-гій улици в параді. — Т. Гар., предс.; Ф. Янковський, секр.

СТАРОКРАЄВІ ПОСМЕРТНІ ВІСТИ.

Андрій Балтарович, директор „Задаткової Каси" б. посадник м. Глинян, член Ради повітової, член Народнього Комітету помер ненадійною смертю в 62. році життя. Покійний був одним з найідеальніших людий в Перемишлянщині. Невтомна трудящість та правість характеру єднали йому велику пошану і симпатії серед свого народу. Похорон відбувся в Глинянах дня 5. червня.

КНЯЖИЙ ДАР.

Гідну наслідування жертволюбивість оказала знов Добр-ка Агафія Бундзяк з Ню Гейвен, Конн., котра через довгі роки жертвувала при кождій нагоді обильні дари на всяку ціль без нияких примуки. Се понне любови серце для свого народу у добр. Бундзяк знов відчуло потребу зложити лепту на народний жертвенник і вона прислала до адмін. „Свободи" жертву $25.00 на слідуючі цілі:

На поміч для родини бувшого укр. посла Тим. Старуха в Галичині....$5.00
На поміч інтернованих Українців в Ліберци в Чехах...............$5.00
На пресовий фонд укр. часописи „Вперед" у Львові.............$5.00
На фонд будови гробниці для пок. поета д-ра Ів. Франка у Львові $10.00
РАЗОМ $25.00.

Щира вдячність народа хай буде Вам подякою.

Адмін. „Свободи".

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

ВЯЧЕСЛАВ БУДЗИНОВСЬКИЙ.

НЕУРОДЖЕНА ДІВЧИНА

(Оповіданнє з 16-сотих років).

(Продовженнє). (7)

Поцілував Ксеню ще раз в чоло і поїхав до Горпина. Ксеня вирнула домів.

Розмова з римарем перемінила Гулевича цілком. Він повеселів і на допитах відповідав з веселою усмішкою, наче ще не вірив, що його справді підозрівають і судять. Запеpечив все. Ключа не бачив, двох пар чобіт на раз, чобіт добрих, та ще й жовтих з роду не мав. Мав лише тоту пару, в якій ходив і одну подерту, яку лише тому ще не викинув на смітник, бо забув, що лежить під ліжком. Ротмістр казав, що мабуть тоді, коли горіли припираючі до порохівні хати, Гулевич заклепував гармати, користаючи з того, що всі вартові побігли ратувати людську працю. Гулевич покликав пушкаря Бахмана на свідка, що й він був з иншими при пожежі. Бахман посвідчив, що бачив його. Запитаний судіями, чи добре бачив і чи добре тямить, що се було саме тоді коли хати горіли, пушкар відповів.

— На жаль, бачив... Більше ніж бачив, бо почув на мой власній щоці. Так луснув мене, що ще нині чую шум в ухах!

Все те обжалованому не помогло. Був свідок, що Гулевич по експльозії поступив був на хвилину до Ситника. Ротмістр присяг, що на ногах Гулевича бачив инші чоботи, які кудись заділися. До того ще обжалуваний не міг приставити свідків, котрі бачили би його в часі між тою хвилею, коли вийшов від Ситника і хвилею вибуху, та ще часок після того. Він мав провірити, чи вартові на своїх місцях. Однак з переслухання вартових вийшло, що бачили його лише деякі і то тільки тої, що були в місті. Гулевича засудили, для остраху, щоби инші затівники зради знали, що їх жде, на... паль.

Горпинський приняв вість про увязненне сина і про небезпеку яка йому грозить, спокійнійше, ніж Терлецький побоювався. Біль на лици показав лише на хвилю, коли сказав:

— Послідний Горпинський... Не лишає мені внука. Сонце волі сходить, але рід мій згасне!

— Дарма! — додав. — Де дрова рубають, там тріски летять. Гадаєте, що наші голови безпечно сидять на наших карках? Як ми на таке наважились, то й в кождій хвили мусимо бути готові на се, що кат вишле нас туди, де вже нема ні болісти ні печали. Не вірю в того, щоби при виконанню цілого штудерного пляну Ситника нікому не похозлася нога. А похознеся лише на волос, то пропав не лиш він, але й тої, що його спасали.

— А я вірю, що всьо піде добре, — відповів Терлецький. Я присяг би, що спосіб вигадав не Ситник, лише його донька, тота Ксеня. В пляні забогато фантазії на звичайного ремісника. Вона й жертвує себе. Як не всьо піде гладко, як в сій машині трісне лиш одна шприха одного колеса, то й вона пропала.

— Я також думаю, що то вона душа цілої сеї роботи... І се мені не влад. Через тото одно я пляном не одушевляюсь так дуже... як ось ви. Було би ліпше пробувати грішми. Гадаю, що темничника мож буде купити. Осел навантажений золотом перелізе і через мур вязниці і крізь діру від ключа.

— Се не певне... І кривда вам, що ваше золото лишиться в вязниці.

— Мені честь дорожша ніж золото!

Терлецький видивився на старого здивуваний такою заміткою.

— Про яку, чию честь говорите? — спитав.

— Скажіть мені, ізза чого чужа дівчина, цілком чужа так дуже побивається, щоби Романа видобути з тюрми?

— Між міщанками є завзяті патріотки. Попри те можлива ще одна причина, стара як світ.

— Отже бачите. Се, отся друга причина тривожить мене.

— Тривожить?... Що дівчина любить хлопця?

— Не тривожить мене, що може вона його любить, а те, що може й він у ній задурений.

— Хотів би я бачити такого, що в такій дівчині не задурився би! Не второпаю, чому вам се не влад? Хиба ви її не бачили?! Хиба завидь говорить з вас... Що вона любить сина, а не батька, — сміявсь Терлецький.

— Вам вічно жарти в голові, та ще в таку прикру, тривожну пору... Питанне, з якого вона роду. Сумніваюся, чи шляхотно уроджена. Шляхтич не візьмеб ся на ремісника, та ще й на римаря.

Нехай би тота Ксеня і хлопкою була, то для Романа повинна бути шляхотнійша від усіх уроджених шляхтянок. На сего жде кат, а вона жертвує себе, щоби спасти його життє, дати йому волю. Я також шляхтич. Мій рід не підрядніший від вашого. Але я в сім случаю не думаю так строго.

— Ви так говорите, бо то не ваш син і не вашого роду честь в небезпеці. У мене ліпша смерть з руки ката, ніж опозоренне роду. Має він спастися, щоби відтак сісти на публику, то ліпше, нехай з честю гине за рідний край, за грецьку віру!

Терлецький знав, що в сім пункті спір з Горпинським безвиглядний. Так думала вся тодішна братія шляхотська, так думав старий Горпинський. Потішав старого, що воно може так зле не є; що Ксеню вислав мабуть її батько, щоби спасти товариша заговора, бо се святий його обовязок. Розпрашався і поїхав до міста, щоби з римарем обговорити подробиці ратункової роботи. Хотів також виміркувати, чи між Ксенею і Романом є звязь тіснійша, ніж робота для рідного краю. Скороб заносилося на то, що старому Горпинському буде таке осоружне, загадав помочи молодятам, щоби дівчину винагородити за поміч і саможертву. Терлецький думав таксамо, як і вся тодішна шляхта, але він всеж таки не був такий заскорузлий у тій старосвідчині. Хоч і він дивився з гори на весь нешляхотський світ, то про те не забував, що Бог уліпив людий з одної глини, та що аж ген пізнійше з людий звичайних поробилися шляхтичі.

— І мій працур, і твій, пане Горпинський, були колись посполитими — думав. — Шляхтичами поробили їх якісь шляхотні діла. Може й не такі шляхотні, як отсе, на яке наважилась неуроджена міщанка.

У посадника метушня. Витягали що дома було цінніше і тим добром напихали міхи і скрині. До Мушина наближався козацький відділ з великим загоном хлопства. Город був безборонний. Гармати заклепані, порох розійшовсь хмарою у воздухах. Вибух розірвав міський мур в тім місци, де до нього припирала порохівня, з башти лишилися купа каміня. Боронитися не було як. Треба було з тим, що дасться наборзі захопити і вивезти, утікати до найблизшого оборонного города.

— Десь чорт взяв Мелянію! — кляв посадник. — Тут тільки роботи, а вона кудись то повіялася.

— Про вовка помовка, — відповів пріор, глядячи крізь вікно. — Мелянія біжить. Мабуть вертає від Агафії.

— Десь ще тепер дурний дівці в голові таке!

— Ратуйте його, він не винен! — кричала, вбігаючи в комнату. — То злоба, завість і заздрість того лютра запроторила його в тюрму. Ще й дасть його в руки ката.

— Не винен? — спитав батько здивований. — Відки знаєш, що не винен?

— Ключ був в лівій кишени, — додав пріор. — Спрятав другу пару жовтих чобіт... І ти ще кажеш, що не винен? Ключ сам перескочив з кишені до кишені? Другу пару чобіт вкрав йому хто? Через ніч забув, що сноччі мав на ногах жовті чоботи, тоті темніші? Забув, що взагалі мав такі чоботи? Чи се не доказ вини, ясний як сонце?!

— Все те міг зробити і вигадати сам ротмістр. — відповіла Мелянія. — Лютер до всего спосібний.

— Якуж би ротмістр міг мати причину? — спитав пріор.

— І відки ти знаєш, що Гулевич не винен.

— Вже тота одна причина вистала би, — відповіла Мелянія, — що він лютер. Друга причина тота, що ви не хотіли дати йому мене, бо я не вихреститься. Він хоче відомститися, видираючи послідного призначеного мені хлопця. Що Гулевич не винен, сказала мені Агафія. Я саме тепер була у неї. Вона розмітувала карти. З карт вийшло, що тою перешкодою, про котру карта говорила тоді, коли Гулевич заїхав до нас, не є ані Ксеня, ані його грецька віра, лише той проклятий лютер. Перешкодою — казала тепер карта — є той, що раньше був мені призначений. Перешкода руда... Хто був призначений, як не ротмістр? Хто в Мушині руди, як не оден одинокий наш ротмістр?! Карта сказала, що перешкода саме тепер зачала свою роботу, та що прийшла найбільша небезпека. Чи все те не відноситься до Гулевича і до мене?! Ще й тото карта сказала, як його спасти, бо сказала, хто виновник.

— Що ти кажеш?! — скрикнули оба, сплеснувши долонями.

— Послухайте! Перешкода прийшла тому, бо вмішавсь хтось третій... хтось з ліса. Так говорили Агафині карти... Молодий, у синім жупані, в сивій смушевій шапці. Отже той, що позаклепував гармати і наробив тільки біди, мабуть сидить десь в лісі. Хто знає, чи не в спілці з тим лютром!

— Чудне, всьо тото, — промовив пріор. — Не хочу прогнівити Бога і в тото, що карта говорить не вірю, але й мені здається, що Гулевич не винен. Що ротмістр не добрим духом дише на него, я також помітив. Правду кажеш, що лютер до всего спосібний. Піду я до вязниці і поговорю з Гулевичем. Заговорю до його совісти. Чейже перед смертію, а засуд на горло майже певний, не буде брехати. Скажу йому, нехай говорить, як на сповіди. Як не винен, то може знайдеся спосіб розяснення тайни, може знайдеся спосіб ратунку.

Пріор таки зараз вибрався до тюрми. Від темничника дізнався, що саме тепер закінчився суд, та що Гулевича засудили вбити на паль. До засудженого впустив пріора, бо Бернадин сказав йому, що хоче стрібувати, чи добре слово не сокрушить грішника і він, не лиш признається до вини, але ще й перед самою смертію навернеся до правдивої віри. З Гулевичем розпочав розмову так, як бачив серця віри, що то він заклепував гармати і підпалив порохівню. Намовляв його, щоби, признався до вини та вихрестивсь на католика, ба лише тим способом спасеся від кари ще тяжшої, як смерть на палю, кари на тім світі.

— Як судії почують, — закінчив, — що ти покаявся, та ще вернув до правдивої віри, то може, може змякне їх серце і вони змінять засуд. Може присудять тобі і лекшу смерть. Може помилують тебе на... шибеницю. А може й цілком пустять.

— Як би я признавсь до того, за що мене засудили, то збрехав би. Щоби спасти від лютої муки грішне тіло, не буду запропащувати брехнею душі. Ви ліпше зробили би, як би пішли навертати ротмістра, та розрухали його совість. Він знає, що я не винен.

— То правда, що лютер до всего спосібний. Але що ти вдіяв йому, що він забув за Бога і віддав тебе в руки ката?

— Добре кажете, що лютер до всего спосібний. Для лютра вистане, що ваш брат не хотів дати йому панни Мелянії, доки не вихреститься. Він бачив, що ваш брат і панна Мелянія до мене ласкаві. Він зміркував, що я готов самохіть піти на те, що ви від него жадали... Чи не досить, щоби такого поганця пірвала?

— Отже він зміркував, що ти готов зробити се, чого він не хотів зробити? Себ то вихреститися? Кажи, чи так маю розуміти тебе?

— Йому бачиться, що має ще одну причину до завісти — заговорював Гулевич, щоби не відповісти на питанне пріора.

— Я з часта мав діло до римаря Ситника, отже заходив до нього. До того Ситника... не так до него, як до його Ксені заходив також мій ротмістр. Ксеня гарна дівчина. Така, якої я ще в життю не бачив. Шкода, що не уроджена, та що така краса марнується в міщанськім стані! Мені дівчина не в голові була. Дівчині не був в голові ротмістр, бо рудий і лютер. Як я зміркував, ротмістра дратувало, коли дівчина говорила зі мною більше ніж з ним.

— Ага... агм... Гарна дівчина, кажеш? І я чув, що вона гарна, але на власні очі ще не бачив... І вона тобі не в голові була?... Очивидно ні; ти шляхтич... Ротмістр був заздрісний?

— Ще й який! В послідних днях я став потерпати, щоби... Та що про се говорити! Я став виминати його, щоби від напасти не пропасти.

— Агм... кажеш, гарна дівчина... Ротмістр був заздрісний... Гадаю, що ти йому на заваді... Агм... Отже ти справді не зазирав до правої кишені бурки ротмістра, не всунув ключа порохівні у ліву кишеню і не мав другої пари жовтих чобіт?... Чомуж він бачив у тебе дві пари?

— Може й справді він бачив дві пари, хоч була тільки одна.

— А то як могло бути?

— Дуже легко. У Ситника не лиш гарна дівчина, але й добрі наливки. Через тоті наливки, через вишняк і малиняк ротмістр мабуть бачив подвійно... Дивись на одну пару чобіт, а бачив дві. Таке буває, що від меду в очах двоїться.

— Агм... Ксеня гарна дівчина... ротмістр заздрісний, хотів тебе збутися. У Ситника добрі наливки. Такі, що від них двоїться в очах... Я вже чув, що у того римаря добрі меди, але сам ще не кушав їх. Отже кажеш, що так буває, я сего досвіду ще не маю, що від меду Ситника двоїться в очах... Хто дивиться на пару чобіт, бачить дві?... Але хтож се міг бути той злочинець, що підпалив порох і позаклепував гармати?

— Я маю підзор, але не признаю би, що то він...

— Може сам ротмістр? Щоби тебе збутися? Щоби дівчина лишилася виключно для него, та щоби ніхто не бачив його на підпитку?

— Сохрань Господи! Він, хоч лютер, такий вірний слуга річи посполитій як і я. Хоч то він вислав мене на паль, то я таки не скажу нічого лихого про него. Таким гріхом не обтяжу моєї душі, хоч би се мало спасти мене від смерти і зробити коронним гетьманом, або й самим королем. Я кого иншого маю на умі. Молодецького парубчака з сусідного села. Я його вже пару разів бачив в Мушині. Він в сивій смушевій шапці і в синім жупані, довгім аж по кістки. Раз видів я, як він крутився між гарматами і біля порохівні. Виходив з ліса, то-го за містом і щезав там. Чи не сидить він там в печері?...

— В синім жупані! — пріор аж крикнув. — Молодий парубчак в синім жупані і в сивій смушевій шапці... Виходив з ліса і щезав в лісі!... Точнісько те саме вичитала...

(Далі буде).

ДОПИСИ

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА.

Милі парубчаки довідуються правди.

Ми мали нагоду читати про положенє на Україні і в Росії у віденській „Новій Добі", як також ми читали передруки з чужих нам часописів, що в Росії совітів нема, а на Україні рад, і що всяка власть спочиває виключно тільки в руках комісарів-бюрократів.

Хоть ми се читали, то однак ми приймали це до відома з резервою, мовлячи: так пищуть, аби пошкодити революції і робітничій справі. Та тепер ми довідуємося того, що Винниченко вже сказав попереднійше, і довідуємося не від особи в роді Винниченка, „контрреволюціонера", а від чоловіка, котрий в кождій розмові накидався на Винниченка найпідлішими словами і способами. Сей чоловік був мені добре знаний і нераз ми обидва говорили та дискутували над „Новою Добою"; тому я знаю його погляди і тепер можу сміло сказати, що не Винниченко „брехав", а брехали наші „мальчики без штанів".

Знаю того чоловіка сім літ. Тоді він був членом в „Польскій Соціялістичній Партії". Пізнійше він вступив до У. Ф. С. П. а відтак дотепер був членом в Комуністичній Партії. Значить, був комуністом, отже можна повірити його словам. Він був горячим комуністом. а запеклим ворогом всякої иншої партії чи ідеї. На початок видавання У. Щ. Вістий він жертвував сто долярів, на пресовий фонд тогож часопису ніколи меньше не давав як пять долярів; значить: тілом і душею був комуністом. Все працював в кузні. І от в лютім кинув всьо і 10. марта поїхав до „совітської" Росії.

На початку квітня його товариші отримали від нього листа з Риґи, в котрім він писав, що подорож була добра, а вже тут помічається біда. „Я вірю, — писав він дальше — що і в Росії нема ще розкошів, але я не дбаю; хочу як найскорше виїхати туди. Нині буде тут совєтська комісія, а в четвер будемо в Росію. В Москві будемо за чотири дні, звідтам я поїду на Україну, а з України напишу більше".

І написав. Але не з України, а з Височська, свого рідного села, повіт Броди. І щож він пише про свої мрії, про „комуністичну державу"? А от що: „Там нема ані совітів ані рад, а сама жидва — злодії, рабівники. Центи, на котрі я тяжко працював, забрали від мене по рабівницьки, бо не дали мені нічого за них. Три екстра сути (убрання), які я купив в Америці, видерли від мене, як собаки стерво, і нічого мені за це не дали. Але я таки не дбав, бо думав: гроший тут не треба, на життє зароблю і досить з мене; аби тільки допомогти в будові комуністичної республіки. Ну, і вже бачите, де я є. Колиб я був знав, що буду мусів вертати під Ляхів, то ніколи я був би не виїздив з Америки. І повернувся я гіршим ніж лишив ту нещасну Галичину, бо не привіз нічого з собою, постарівся та і здоровлє не те, що було перше. А щож мене змусило іти домів у Галичину? Коли би я був лишився там і слухав, то це значило би допомагати вже й так досить злодійським урядникам. А боротися проти того, то ви самі знаєте, що я не можу, бо я чужинець, а подругому, що до повстанців тяжше пристати ніж до комуністичної партії. Бо коли би в Росії принимали в комуністичну партію тільки таких, що вірно хочуть служити комунізмови, то не налізлоб було тільки всякої зволочі. Що се зволоч, то я переконався, бо бачив, як мене всюди трактували. Тут ті комісарі більше небезпечні ніж комуністи в Америці. Бо в Америці в підземелю, а тут він мусить ходити по світі, а ви не знаєте, який котрий мужик. Коли би в Галичині були такі хлопи як на Україні, то тут Ляхів вже давно не було би. Всього я описати зараз не можу, але потверджую, що то, що писав Винниченко в листі до селян в Росії і на Україні, і то, що писав в своїм звіті з подорожі на Україну, є правда; а відповідь його берлінським милим парубчакам змусила мене поїхати і переконатися".

Отсе є вкоротці описане те, що я чув з цього листа. Сам я його не читав і дати не видів, бо той лист є в руках його партійних товаришів; але я був, як його читали, і я його чув. „Товариші" нівечать його тепер - так, як тільки паскудно можна, а один такий мудрий грозить, що донесе польським властям, що він більшевик і каже: „Як не повис на шибениці в Росії; то зогниє в польськім кримінали".

Але ті мудрагелі не їдуть до „совітського раю" самі мотивуючи це тим, що вони і тут „для революції працюють". Але зчасом і вони переконаються.

Сподіваюся від висше згаданого чоловіка листа, а тоді напишу в „Свободі" більше.

Комуніст, але український.

ВІД ЗАРЯДУ КНИГАРНІ У. Н. СОЮЗА В НЮ ЙОРКУ.

В книгарни У. Н. Союза в Ню Йорку є не лиш всі книжки, що були в книгарни „Свободи", але є ще й велике число таких книжок, яких в книгарни „Свободи" зовсім не було. Тих книжок нема поданих і в катальоґу книгарні „Свободи".

Та богато людий має у себе катальоґ книжок книгарні „Свободи". Тим людям подаємо понисше спис книжок, яких в катальоґу „Свободи" нема, але вони є в книгарні У. Н. Союза в Ню Йорку, і їх можна замовляти враз з книжками, що є в катальоґу книгарні Свободи.

Ось ті книжки:

Батьківщина й инші опов., Ів. Франка. — Ціна 25
Біля машини, оповіданє, В. Винниченка. — Ціна 10
Брати Моуглі, опов. з життя дитини між звірами, Р. Кіплінґа (переклав Ю. Сірий). — Ціна $1.00
Варвара Убрик, оповіданє з життя в монастирах. — Ціна 40
Варіят з 1906 року. — **2. Вірш.** — **3. Між бурливими филями,** драма на 4. дії, В. В. Бабієнка. — Ціна 35
Великий сонник. — Ціна 40
В Тумані, оповіданє, Л. Андреева. — Ціна 20
Голод, оповіданє, В Винниченка. — Ціна 5
Гумор і Сатира. — Ціна 25
Дарвінізм Еміля Ферріера (переклад з франц.). — Ціна 80
Два мужі. — Одна жінка, оповіданє Е. Золі (переклав Ом. Ревюк). — Ціна 20
Дві могилі, оповіданє з сибірського життя, І. Королевського. — Ціна 10
Для домашнього огнища, повість, Ів. Франка. — Ціна 85
Домашна кухня, або **Як варити і печи,** Леонтини Лучаківської. — Ціна 75
Еволюція в образках Д. Гирда. — Ціна $1.25
Евстахій, повість з перших віків християнства, Христа фон Шмід. — Ціна 30
Єлисавета, мученица на царськім престолі, з німецького переклав М. П. Б. Ясенівський. — Ціна.. 60
Жите і наука грецького фільозофа Сократа з вступним додатком огляду історії фільозофії, М. Загірні — Ціна 25
Житєпись чорта М. Шустакевича. — Ціна 15
Записна книжка, оповідання, В. Винниченка. — Ціна 5
Збірка оповідань для української молодіжи. — Ціна 40
Звідки взялася і що значать назва „Русь" і „Україна" др. Л. Цеґельського. — Ціна 30
З журбою радість обнялась, збірка віршів, О. Олеся. — Ціна 80
Ілюстрована свята інквізиція, страшна смерть за віру в Бога. — Ціна 50
Ілюстроване українське письменство в житєписах др. М. Пачовського. — Ціна 35
Індустріяльний юніонізм Даниїла де Леон і **Промова** В. Дебса. — Ціна 25
Історія боротьби віри з наукою Дж. Дрепера (переклав з анґл. М. Павлик). — Ціна $1.50
Історія Московщини до Петра Великого. — Ціна 40
Історія о золотокрилім лицарю. — Ціна 10
Історія парижської комуни. — Ціна 15
Каменярі, журнал студентського кружка за рік 1919. — Ціна....$1.00
Карл Маркс, його життє і наука, Еміля Гекера. — Ціна 15
Коли зійшло сонце, оповіданє з 2.000 року, П. Крата. — Ціна .. 30
Контрасти, нарис, В. Винниченка. — Ціна 10
Короткий виклад політичної економії А. Боґданова (перевів М. Д.). — Ціна $2.50
Короткий огляд українського письменства від 11-го до 18-го століття, Ост. Макарушки. — Ціна.... 30
Кровавий шлях (Шерльок Гольмс) в 2-ох частях, К. Дойля. — Ціна 60
Кузь та Грицунь, оповіданє, В. Винниченка. — Ціна 8
Латачки, оповіданє, Володимира Б. Ціна 25
Лубенський Монастир, веселі оповідання, О. Проколупія. — Ціна .. 10
Маруся, повість, Гр. Кв. Основяненка. — Ціна 30
Методична граматика Укр. мови В. Коцовського і І. Огоновського. — Ціна 40
Молодий вік, оповідання для молодіжи Кн. 1. — Ціна 40
На зелених горах, збірка поезій, О. Олеся. — Ціна 20
Наречена, оповіданє, Ґеорґія Г. Чулкова. — Ціна 15
Народ а національність, популярнонаукова розвідка, др. Стефана Гриневецького. — Ціна 10
Народні казки ч. 1. — Ціна 20
Народні казки ч. 2. — Ціна 20
Начерк стилістикі, поетики і реторики др. Конст. Лучаковського. Ціна 40
Наша рідна мова, Ґеоґрафія України і характер Українця, Поляка, і Москаля. Написав проф. М. Возняк. — Ціна 10
Незвичайні дива природи А. П. Нечаева. — Ціна 20

(Далі буде).

Та найкраще буде, що хто хоче замовляти книжки з книгарні У. Н. Союза в Ню Йорку, нехай напише картку по катальоґ тоїж книгарні, а безпроволочно вишлемо його.

У всіх справах, доторкаючих книгарні і друкарні У. Н. Союза в Ню Йорку належить удаватися на адресу:

UKRAINIAN PUBLISHING & PRINTING,
30 East 7th Street, New York, N. Y.

КИТ ВИКИНЕНИЙ НА БЕРІГ.

В пятницю рано море викинуло на беріг в Мидленд Біч, на Стетен Айленд, молодого кита, який має яких 18 стіп довжини. Як лише кит опинився недалеко від берега, властитель гостинниці Мидленд Біч Готел за помочю нічного сторожа готелю зараз загнав його на беріг. Зараз, як лише витягнено його на беріг, кит погиб, а оба мисливі, що вигнали кита, боячися, що кит почне гнити і вони будуть мати клопіт з нюйорським департаментом здоровля, потягнули кита лодкою до Свинберн Айленд, в надії, що вони розберуть кита, продадуть його кости та товщ і заробляють на тім яких півтора тисячі долярів.

Як лише в місті розійшлися вістка, що море викинуло кита на Стетен Айленд, зараз велике число старих моряків, які нераз бачили китів, викинених морем на сей остров в давні часи, пішло дивитися на сю пригадку давнини; вони не мало були огірчені, побачивши, що гостя забрали геть.

ПЛАТНЯ АМЕРИКАНСЬКОГО УЧИТЕЛЯ.

На тяжкі матеріяльні відносини, в яких мусять жити і працювати учителі в американських школах, початкових і середних, звертає увагу П. П. Клекстон (федеральний Комісіонер оф Еджюкейшен) в послідним номері Скул Лайф, урядового органу Вашинґтонського Бюра Публичної Освіти.

З усіх стейтів Каліфорнія платить найбільше своїм учителям в середних школах (гай скул): 1.454 на рік. Тільки в осьми стейтах річне жалованє учителя середної школи переходить 1.200 долярів і тільки в сімнайцяти стейтах тисячу. В прочих стейтах воно не доходить до тисячі долярів, і спускається до пересічного мінімум 733 і 750 долярів в Саут Каролайні і Норт Каролайні 1.099 долярів на рік, значить навіть не сто долярів на місяць, є пересічна платня учителя середної школи облічена для всіх Злучених Держав.

Ще гірші відносини в початкових школах (паблік скул). Учительська платня починається від пересічного максимум 1.012 в Каліфорнії, не доходить до тисячі долярів ні в однім иншім стейті і сходить до 284 долярів в рік в Норт Каролайні. Для всіх американських початкових шкіл виходить 635 долярів як пересічна цілорічна учительська платня.

Та ще гірше представиться справа, коли відрізнити початкові школи міські, з трохи ліпшою платнею, і сільські, з гіршою. В міських школах пересічна учительська платня є 854 доляри, в сільських лиш 479, або-ж сорок долярів на місяць. Та в південних стейтах ще й до тої пересічної платні сільським учителям далеко: Місісіпі платить їм по 259 долярів, Норт Каролайна по 254, а Алабама по 210 долярів на рік.

Коли порівняти ту платню з коштами життя і з заробітками у всякій инші професії, то й нічого дивуватися, що ніхто не спішиться учителювати і що в тисячах американських шкіл нікому вчити.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ.

Оголошення женитьби не приймається. — За оголошення пошукувань платиться 10 центів за стрічку (5 слів) за одно поміщеннє, за більше разів дaєсь відповідний опуст. Дворазове оголошенне з 5 стрічок $1.00.

НА ПРОДАЖ „кенді штор", цигари і цигаретки. В добрім місци, бизнес вироблений. Рент за штор і мешканнє $16.00. Ціна продажна $250. Голоситись до: MICHAIL MICHALKOWSKI, 20 Golden St., cor. Jersey Ave. & Grand St., Jersey City, N. J. 50-1

ЖЕНЩИНА, котра хотілаби дістати мале заняттє клерчині при склепі і робітні кушнірській, а при сім мала охоту отворити в тім самім шторі продажу капелюхів, стяжок, жіночі і дитячі убори і біле, вкладаючи до сего малу суму своїх гроший, зволить звернутися по інформації до властителя на понизшу адресу. Така женщина доглядалаби бизнес кушнірської продажи і свого власного. P. KUSZNIERYK, Furrier, 539 Jackson Ave. в поблизу Clinton Ave., Jersey City, N. J. 50i53

Пошукую свого знакомого **ЛИСЯ ВИТЯЗЬ,** село Чорна, повіт Ліско. Він перебуває в Америці. Перед війною перебував в Пітсбурґ, Па. Хтоби про него знав або він сам, зволить ласкаво зголоситися до: CHOMA MICHAIL, Ukr. T., B. III Latnia, Jozefov, Checho-Slovak Rep., Europe. 49-50

NEW YORK, N. Y.

ІНТЕРЕСУЮЧИХ проситься записати нумер до книгарні Січового Базару: 34 Іст 7-ма стріта: 48-53

„ДРАЙ ДАК" 3752.

Дооколичні замовлення принимається телефонічно.

ХТО З УКРАЇНЦІВ тут в Америці хотівби купити три морґи першоклясного поля за тану ціну в краю, нехай зголоситься до мене на понизшу адресу особисто або листовно. Я походжу з Грималова, повіт Скалат, Галичина. MARIAN STADNICKI, 330 E. 74th St., New York City. 48-53

НА ПРОДАЖ гросерия, делікатесен і бучерня, при сторі 3 кімнати мешкальні; товар свіжий, торг тижневий від 500—600 дол. Продам з причини виїзду до краю. Уладженнє сторове і всі знаряди є майже нові. Ціна 950 долярів. Голоситись: FRANK WOLOSZ, 205 Washington St., Jersey City, N.J. 50-52

ДЛЯ ВИЇЗДЖАЮЧИХ ДО КРАЮ.

В найблизших днях відідуть в Европу слідуючі кораблі мореплавної лінії Cunard Anchor Line: **Berengaria** (давний „Імператор") дня 1-го липня, **Caronia** 2-го липня і **Aquitania** 5-го липня. На побережу Англійськім вони передадуть пасажирів їдучих до Данціґа на кораблі **Baltanic** 11-го липня, **Moscow** 14-го липня і **Baltator** 18-го липня.

Пасажири їдучі до Данціґу на Анґлію поспішними кораблями, будуть мати змогу заїхати до Данціґу скорше.

ТЕАТРАЛЬНІ ПРЕДСТАВЛЕННЯ

(В сій рубриці містимо оголошення театральних представлень, концертів і забав, не подаючи у них точок програми, імен осіб беручих участь і без довших покликів).

Ціна одної стрічки 10 центів.

MILLVILLE, N. J.

В неділю, дня 3-го липня пополудни, устроює тов. Запор. Січ, від. 347 У Н. Союз **ПІКНІК З ТАНЦЯМИ.** Буде пригравати прегарна музика. Запрошуєтся всіх Українців і Українок з Мілвіл, Н. Дж. і околиці. Місце на Пікнік і забави коло церкви св. Петра і Павла на **Center Grove Road.** Дохід призначений на церков. За чесну услугу і добру забаву ручить

150 КОМІТЕТ.

CLIFTON, GARFIELD & PASSAIC, N. J.

Товариство „Українська Січ", від. 182 У. Н. Союза в Кліфтон, Н. Дж., відограє

ПОШИЛИСЬ У ДУРНІ

комедийо-оперетку в 3-ох діях М. Л. Кропивницького

в неділю, дня 3-го липня 1921 р.

в гали Німецької Школи, 209 Hoppe Avenue, Passaic, N. J.

Початок точно о годині 7.30 вечером.

ВСТУП 50 ЦЕНТІВ.

Тикети на се представленне вже продаються і їх можна набути поодиноко або для родин а також гуртовно для братств і товариств у: D. Leshchyshyn, 552 River Road, Garfield, N. J. 44,47,50

NEW YORK, N. Y.

Тов. Жеребецька Любов, тов. Теребовельська Поміч і тов. Ходачків Малий

— устроюють —

ПІКНІК

В НЕДІЛЮ, ДНЯ 3. ЛИПНЯ С. Р.

в знанім вам парку

BELVEDERE PARK,

North Beach, L. I.

Початок о годині 10-ій рано.

ВСТУП 35 ЦЕНТІВ.

Родимці! Світло сонця і чистий воздух є конечно потрібні для здоровля чоловіка. А знайдете їх тільки на отвертім місци і то гень поза містом Ню Йорком. Тож користайте з нагоди і виберіться з цілою Вашою родиною та знакомими на наш пікнік. Там буде ясне сонячко, буде і свіжий, весняний воздух, а до того буде еще прилична і весела забава. 48-50

КОМІТЕТ.

ФАРМИ!

ФАРМИ! РОДИМЦІ! ФАРМИ!

Знаєте, що в Америці роботи нема і скоро не буде, тож нечекайте аж вам ся гроші минуть. Ульокуйте їх на добрій землі, котра вам все дасть добре отриманнє, земля це сталий маєток і найбезпечніший, отже не купуйте фарми в горах, де лише родиться папороть, терне, каміння і троха вівса, а купуйте фарми в околиці фабричного міста **Oneida, N. Y.** Тут родиться всьо: пшениця, сіно (люцерна), котре косять три рази до року, також є тут красні сади. Коло нас є найбільше українських фармерів. Фарму можете купити з цілим інвентарем і засівом. Голоситись до:

А. ФИЛИПЧАК,

Durhamville, Oneida, N. Y.

Telefon 38-F 41 35nсс56

ДУЖЕ ДЕШЕВО.

За $12.000 купите млин, тартак, млин до мелення каміння, всьо в добрім стані, також 35 акрів ліса і будівляного матеріялу, 15 акрів доброї фарми, дім на 9 покоїв зі всіми вигодами і другі забудовання в добрім стані. Не пишіть коли не маєте $7.000. По близші інформації пишіть до:

JOSEPH MOZYNSKI,

826 W. Broad St., Quakertown, Pa.

2mwf52

ЧИ ВИ ШУКАЄТЕ ФАРМИ?

Ми продаємо фарми ріжного рода в найліпших частях Ню Йорк, Конектікот і Ню Джерзи. Колиб Ви хотіли дістати чесну пораду, приходіть до: 143—

BERMAN & GREEN,

359 Grand Street, New York.

ФАРМИ В ПОЛУДНЕВІМ НЮ ЙОРКУ!

93 акрів фарма, в тім ліса і пасовиска 33 акрів, а решта під управу, 6 коров, 2 коні і машини, добрі будинки, 5 миль від **Endicott.** Ціна $5800, вплати $2000.

94 акрів фарма, обсіяна, добрі будинки, 8 коров, 2 коні і машини. Ціна за всьо $4800, вплати $2000, 5 миль від **Endicott.** 43-57

Маю фарми від $2000 і дорозші, за вплатою $1000 і менше. Прошу писати до мене а набудете фарму тано і добру.

WALTER FIEDOROWICZ,

111 Filmore Ave., Endicott, N. Y.

НАДІЙШЛИ З КРАЮ

НОВІ КНИЖКИ

М. Грушевський: **Якої автономії і федерації хоче Україна**......10 ц.
М. Галущинський: **Михайло Драгоманів—ідеольоґ Нової України** ....10 ц.
М. Галущинський: **Шевченко — поет життя і чину** ....10 ц.
Лесь Мартович: **Народня ноша,** гумористично-сатиричне оповіданне ....20 ц.
М. Соневицький: **Пригода Одисея,** оповідання для молодіжи 40 ц.
О. Левицький: **Галицька Армія на Великій Україні** ....50 ц.
Червона Калина. Літературний Збірник Українського Січового Війска, 112 ілюстрацій..........70 ц.
Український Сміх. Збірник гумористики і сатири................50 ц.
А. Чайковський: **Малолітний,** повість ....70 ц.
Ю. Опільський: **В царстві золотої свободи** ....60 ц.
В. Злотополець: **Син України,** історична повість з кольоровими ілюстраціями $2.00
Запорожець, календар для народа на рік 1921 ....40 ц.

Замовлення і гроші посилайте на адресу: 46,8,50

UKRAINIAN BOOK STORE,

437 N. Sixth Ave., Scranton, Pa.